

Dominyka – Violeta SLEPIKAITĖ DP

Vytauto Didžiojo universitetas

Rimas SKINKAITIS

Vytauto Didžiojo universitetas

Postmodernios visuomenės asmens meilės sampratos antropologiniai iššūkiai jaunimui XXI amžiaus pradžioje

SANTRAUKA. Susiklosčiusi istorinė situacija Lietuvoje neišvengiamai turėjo įtakos jaunimo vertybių formavimuisi. Anksčiau visapusiškas asmenybės ugdymas buvo neatsiejamas nuo dvasinių vertybių. XXI a. pradžios visuomenės situacija parodė priešingus procesus. Meilė vis dažniau suprantama pagal ekonomikos pasaulyje taikomus kriterijus: „gerai tai, kas naudinga“, žmogus renkasi tenkinti tik tuos poreikius, kurie jam malonūs. Tokie negatyvūs reiškiniai kaip atsakomybės nebuvimas, nepasitikėjimas, baimė tiek asmeniniame, tiek socialiniame gyvenime gali būti laikomi komunistinio auklėjimo pasekmėmis. Dėl tokio auklėjimo daug jaunuolių išgyveno tėvų skyrybas, patyrė per silpną moralinį auklėjimą šeimoje. Tokie jaunuoliai anksti pradeda gyventi lytinį gyvenimą, pritaria santykiams *de facto*. Jaunuoliai, patirdami nestabilumą meilės ir atsidavimo artimui srityje, nebeturi meilės sampratos atskaitos taškų ir pagrindų. Vis dėlto, nepaisant negatyvių apraiškų, matomi ir pozityvūs ženklai: iš naujo yra keliamas klausimas apie žmogų, meilę, gyvenimo prasmę, Dievą ir tikėjimą – tai apžvelgiama šiame straipsnyje.

RAKTAŽODŽIAI: vertybės, jaunimas, antropologiniai iššūkiai, Dievas, tikėjimas.

ĮVADAS

Problemos ištirtumas, darbo naujumas bei aktualumas: Šį straipsnį paskatino rašyti susidūrimas su realiu faktu, kad jaunimas labai anksti pradeda gyventi lytinį gyvenimą ir pritaria santykiams *de facto*¹. Šešiolika metų, praleistų dirbant jaunimo

¹ „Bandomoji“ *de facto* gyvenimo sąjunga dažna tarp tų, kurie ketina tuoktis ateityje, tačiau su sąlyga, jog turės sąjungos be santuokinio ryšio patirtį. Tai savotiška santuokos „išankstinė sąlyga“ ir ją galima palyginti su „bandomąja“ santuoka, tačiau nuo pastarosios ji skiriasi tuo, kad siekia tam tikro socialinio pripažinimo. Kai kurie kartu gyvenantys asmenys teisingai savo pasirinkimą ekonominiams sumetimais ar noru išvengti teisinių sunkumų. Tačiau tikrieji motyvai gana dažnai glūdi daug giliau. Neretai

sielovadoje, parodė blogėjančią tendenciją, jog vis daugiau jaunimo ateina iš disfunkcinių šeimų, dėl to jaunimas nebetiki meile iki mirties, ištikimybę ligoje, išbandymuose ir pasiaukojimu ištikus įvairioms negandoms. Jaunuoliai nebemato tikslo tuoktis, nes per sunku išgyventi kartu, kai viskas slysta iš po kojų. Jaunuolių mąstysenoje susiformavo poreikis „užsitikrinti ir patikrinti“ santykius pradėdant gyventi kartu iki santuokos. Todėl šis straipsnis yra skirtas aptarti jaunimo sielovados turiniui – meilės dorybei bei jos ugdymo svarbai. Šiame straipsnyje meilės dorybė aptariama Bažnyčios mokymo kontekste ir numatomas jos integravimas į jaunimo sielovadą.

Straipsnio objektas: jaunimo sielovados turinys ir jo pritaikymas.

Straipsnio tikslas: remiantis Bažnyčios mokymu apie meilę pasiūlyti būdų, kurie padėtų gerinti meilės sampratą jaunimo sielovadoje.

Uždaviniai: 1) pristatyti teologinės meilės dorybės sampratą Bažnyčios mokymo kontekste; 2) remiantis Lietuvos statistikos departamento kiekybiniais tyrimais aptarti jaunimo meilės sampratos krizę; 3) remiantis sintezės principu, atskleisti antropologinius meilės sampratos aspektus ugdant jaunimą.

Norint apžvelgti meilės kaip dorybės sklaidą jaunimo erdvėje XXI a. pradžioje, svarbu pažinti šią dieviškąją dorybę per Bažnyčios mokymą. Pabrėžiant meilės kaip dieviškosios dorybės ugdymo svarbą, trumpai aptariama šiandienos jaunimo vertybių krizė XXI a. pradžioje. Šios krizės kontekste Bažnyčia yra pašaukta išreikšti savo rūpestį jaunimu, kuris reiškiasi per jaunimo sielovadą ugdant pamatinę asmens kilnumo sampratą.

MEILĖS SAMPRATA TEOLOGINIŲ ASPEKTU

Šventajame Rašte pirmoji gailėstingos Dievo meilės užuomazga aptinkama sukuriant Adomą ir Ievą. Nors šiame pasakojime žodis „meilė“ nėra tiesiogiai išreikštas, tačiau pastebimas Dievo maloningumas žmogui (Pr 1, 26–27)². Naujojo Testamento vulgatos vertime gr. *agapāō* (gailėstingoji meilė) dažniausiai išreiškia hebr. žodį *’āhēb*. Graikišku daiktavardžiu *agapé* išverčiamas hebr. žodis *’ahabā*. Veiksmažodis yra daug dažnesnis nei daiktavardis; hebr. *’āhēb* gali būti vartojamas tiek kalbant apie žmogų, tiek apie daiktą, bet vis dėlto dažniausiai nurodo abipusį ryšį tarp žmonių, o po to ir ryšį tarp Dievo ir

tokiais pretekstais dangstoma mąstysena, menkai tevertinanti lytiškumą. Tokia mąstysena paženklinta pragmatizmo, hedonizmo ir meilės be atsakomybės sampratos. Tai leidžia išvengti išpareigojimo patvariam ryšiui, atsakomybės, autentiškai santuokinei meilei būdingų teisių ir pareigų. Kitais atvejais tokias *de facto* gyvenimo sąjungas sudaro išsiskyrę asmenys – tada jos būna alternatyva santuokai. Dėl įstatymų, leidžiančių lengvai išsiskirti, santuoka praranda savo svarbą asmens sąmonėje. Čia derėtų pabrėžti, jog pasitikėjimo santuokos institucija netektį taip pat gali lemti ankstesnių jų pačių ar tėvų skyrybų neigiamas ir traumuojantis patirtis. Šis nerimą keliantis reiškinys tapo gana įprastas ekonomiškai stipriose šalyse“. Popiežiškoji šeimos taryba, „Šeima, santuoka, de facto gyvenimo sąjungos“, 5, *EIS.katalikai.lt*, paskelbta 2000 m. lapkričio 21 d., https://eis.katalikai.lt/vb/romos_kurija/popieziiskosios_tarybos/seimos/2000-11-21_seima-santuoka-ir-de-facto-gyvenimo-sajungos.

² Ксавье Леон-Дюфура, *Словарь Библейского Богословия, Жизнь с Богом* (Брюссель, 1974), 530.

žmogaus. Plačiąja prasme, Senajame Testamente meilė buvo suprantama kaip sugyvenimo tarp žmonių pamatas: „Mylėsi savo artimą kaip save patį“ (Kun 19, 18). Šiame kontekste meilė nurodo žmogaus atsigrėžimą į savo artimą ir ji tampa konkreti priimant ir pripažįstant kito žmogaus teises. Šis aspektas buvo išvystytas socialiniame įstatyme, kuris ypač rūpinosi svetimšaliais (Kun 19, 34), vargšais (Kun 25, 35) ir našlaičiais³.

Naujajame Testamente meilė išreiškiama per vieną iš svarbiausių įvykių – Jėzus ateina kaip Dievas ir žmogus, parodydamas *agapės* meilės pavyzdį. Žmogus yra kviečiamas su Dievu išgyventi meilės dialogo dramą: „Meilė – ne tai, kad mes pamilome Dievą, bet kad jis mus pamilo ir atsiuntė savo Sūnų kaip permaldavimą už mūsų nuodėmes“ (1 Jn 4, 10). Dievas, būdamas meilė, kviečia priimti šį Jo slėpinį, kuris atsivėrė kryžiaus aukoje ir prisikėlime (Jn 15, 13). Artimo meilė yra neatsiejama nuo meilės Dievui. Šis įsakas yra visų įsakymų viršūnė ir raktas (Mk 12, 28–33). Meilė Dievui ir meilė artimui viena kitą papildo (1 Jn 4, 8; 15, 12; 2 Jn 5). Anot apaštalo Pauliaus, meilės negalima pažinti kūnu (2 Kor 5, 16). Tam yra būtina Šventosios Dvasios dovana, duodanti žmogui naują širdį (1 Kor 6, 19; 2 Kor 5, 7. 21).

Šv. Ignatas Antiochietis meilę Kristui suvokė ir išgyveno per ištikimybę Kristui bei atsidavimą Jam kankinstės mirtimi: „Mano meilė nukryžiuota ir nėra manyje pasaulio geidžiančios liepsnos“⁴. J. Ratzingeris naudojo šv. Ignato Antiochiečio gyvenimo pavyzdį Eucharistijos sakramentui apibūdinti: „Mirtis yra gyvybės kaip aukos ir atnašos išliejimas, leidimasis būti išliejamam už žmones. Per tai susivienijama su Jėzaus Kristaus savęs dovanojimu, su Jo didžiuoju meilės aktu, kuris, kaip toks, yra tikrasis Dievo garbinimas“⁵.

Šv. Augustinas, rašydamas homiliją „Dievas yra meilė“ (1 Jn 4, 8), iškelia klausimą: kokį pavidalą, formą, figūrą turi meilė? Meilės forma yra žmogus: jo kojos, nešančios jį į bažnyčią, jo rankos, patarnaujančios vargšams⁶, jo akys, dovanojančios galeistingą žvilgsnį nusidėjėliams. Krikščioniškoji meilės dorybė yra grindžiama viltimi. Ši žmogaus viltis remiasi Dievo meile žmogui ir nėra žmogaus užtarnauta. Žmogaus meilė Dievui ir amžinosios laimės viltis yra tikėjimo į Dievą padarinys, kuris taip pat yra Dievo dovana⁷.

Analizuojant žmonių bendruomenę užklumpančius sunkumus, išskiriama priešų meilė. Priešus mylėti padės esminė pagarba žmogui, stengimasis kitus suprasti. Vienas iš būdų mylėti – tai suvokti, kodėl žmogus kitaip galvoja ar elgiasi socialiniais, politiniais, religiniais klausimais. Šis uždavinys yra patikėtas paties Kristus: „O aš jums sakau: mylėkite savo priešus“ (Mt 5, 43–44)⁸. Meilė kaip teologinė dorybė visas

³ W. Gunther ir H. G. Link, „Amore“ in *Dizionario dei concetti biblici del Nuovo Testamento* (EDB, 2000), 91–95.

⁴ Darius Alekna, Vytautas Ališauskas, *Bažnyčios Tėvai: antologija* (Vilnius: Aidai, 2003), 61.

⁵ Joseph Ratzinger, „Eucharistija ir misija“, *Bažnyčios žinios* 16, (2005), <http://www.lcn.lt/bzinius/bz0516/516str1.html>.

⁶ Jonas Gutauskas, *Didžiųjų bendrijos tėvų mintys: Senosios krikščionių literatūros antologija tikėjimo, doros ir krikščioniškosios pasaulėžiūros klausimais* (Putnamas, 1979), 235.

⁷ Vytautas Jonas Bagdanavičius, *Tomo Akviniečio dorovės filosofija* (Vilnius: Logos, 1997), 191.

⁸ „Lumen Gentium“ in *Vatikano II Susirinkimo nutarimai* (Vilnius: Aidai, 2001), 28.

dorybes gaivina ir įkvepia, „jos padedami mes mylime Dievą labiau už viską vien dėl Jo paties, o savo artimą – dėl Dievo meilės – kaip save pačius“⁹. Ji yra dorybių forma, krikščioniškojo gyvenimo šaltinis ir tikslas. Ji sutvirtina, nuskaidrina ir įkvepia žmogiškąją galią mylėti išskeldama iki antgamtinio tobulumo, iki dieviškosios meilės¹⁰. Popiežius Benediktas XVI enciklikoje „Deus Caritas est“ kalba, kad artimo meilė kyla iš Dievo (1 Jn 4, 20). Šios tikrovės dėka žmogus pajėgia mylėti asmenį, kurio nemėgsta ir nepažįsta. Tai padaryti padeda vidinis susitikimas su Dievu, pasiekęs jausmus ir virtę valios bendryste¹¹. Dievas yra *agapė* ir žmogus per Jį gali mylėti *agapės* meile. Dėka tarnavimo artimui, žmogus gali pažinti, kiek dėl jo padarė Dievas: „Meilė auga per meilę“¹². Gailestingoji meilė Bažnyčioje pasireiškia per tarnystę vargstantiems, kenčiantiems ir ligoniams: „Aš buvau išalkęs, ir jūs mane pavalgydinote“ (Mt 25, 35–36).

Remiantis Šventraščio samprata, pats Dievas yra meilė, jo paties prigimtis yra meilė. Iš čia kyla asmens sukūrimas, asmens orumas ir pašaukimas meilės santykiui su Dievu, savimi, artimu ir kūriniu. To regimu ženklų yra Kristus, jo apreikšta meilės viršūnė įsikūnijime, kryžiuje ir prisikėlime. Visada kyla klausimų: kaip XXI a. pradžios žmogui sekasi praktikuoti šią meilės dorybę ir kokie jauno žmogaus pasirinkimai veda link meilės supratimo? Šie klausimai ir su jais susiję tyrimai nagrinėjami tolimesniame skyriuje.

ANTROPOLOGINIAI MEILĖS SAMPRATOS IŠŠŪKIAI

Sovietinėje visuomenėje kėsintasi susilpninti esminę žmogaus vertybę – nesavanau-dišką meilę sau, artimui ir Dievui. Komunistinis mentalitetas žmogų sumenkino iki kolektyvo nario, atimdamas iš jo asmeninį identitetą. Žmogaus orumas buvo nuvertintas. Tokia mąstysena pagimdė profesinį abejingumą ir abejingumą bendram gėriui¹³. Sovietmetis sumenkino artimo meilės ir meilės kitam supratimą.

Šių problemų apraiškas galima pamatyti jaunimo reikalų departamento 2004 m. vasario–kovo mėnesiais atliktame jaunimo situacijos sociologiniame tyrime. Jame dalyvavo 14–29 m. respondentai, kurių bendras skaičius siekė 1142 žmones. Šis tyrimas liudija, kad klestintis *vartotojiškumas* ir *utilitarizmas* pereina netgi į tarpasmeninius santykius. Jaunuoliai ypač siekia patenkinti savo emocinius troškimus¹⁴, todėl kitas žmogus jiems tampa viso labo tik objektu asmeniniams interesams tenkinti. Šią situaciją aiškiau galima matyti 1 pav. Apklausoje dalyvavę 14–29 metų respondentai buvo prašomi atsakyti: kiek Jūs pritariate ar nepritariate žemiau išvardintiems dalykams?

⁹ *Katalikų Bažnyčios katekizmas* (Kaunas: Tarpdiecezinė katechetikos komisijos leidykla, 1996), 1822.

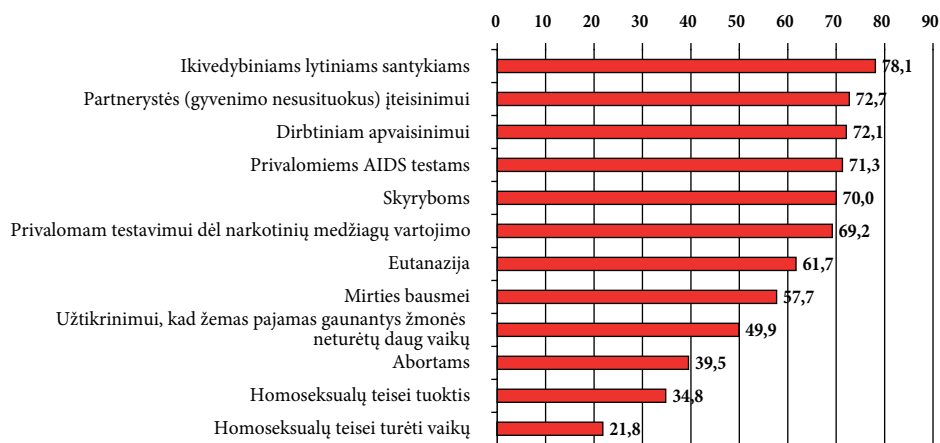
¹⁰ *Ibid*, 1827.

¹¹ Benediktas XVI, *Deus Caritas Est* (Kaunas: Katalikų interneto tarnyba, 2006), 18.

¹² *Ibid*, 18.

¹³ R. Mion, „Domanda di valori e di religione nei giovani dell’Europa dell’Est e dell’Ovest“ *Salesianum* 57 (1995), 308.

¹⁴ „2004 m. jaunimo situacijos sociologinis tyrimas“, *Jaunimo reikalų departamentas prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos*, žiūrėta 2021 m. rugpjūčio 10 d., https://jrd.lt/informacija-dirbantiems-su-jaunimu/informacija-apie-jaunima/tyrimai/i1.12_jaunimas_ir_seima.doc.

1 pav. Lietuvos jaunimo vertybinės nuostatos ir nuostatos įvairių socialinių grupių atžvilgiu. Išsamai 2004-ųjų metų Jaunimo situacijos tyrimo ataskaita

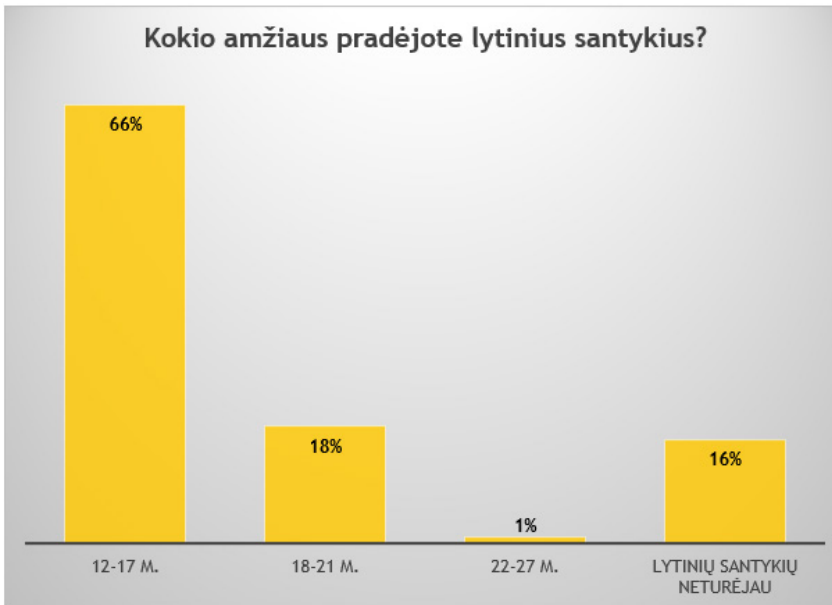
Apklausoje dalyvavęs jaunimas buvo prašomas išreikšti savo pritarimą įvairiems dalykams. 78,1 proc. jaunimo visiškai pritaria ikivedybiniams lytiniams santykiams. Gyvenimui nesusituokus teigia pritariančios 72,7 proc. apklausoje dalyvavusio jaunimo. Daugiausia pritariančiųjų gyvenimui nesusituokus yra tarp jaunimo, gyvenančio didžiuosiuose miestuose, mažiausiai tam pritaria kaimo vietovėse gyvenantis jaunimas. Taip provokuojama socialinė nelygybė: pavyzdžiui, jei Lietuvos jaunimas orientuojasi į vartotojiškumą, tai natūraliai atitraukia nuo veiklos dėl bendrojo gėrio. Nėra ko stebėtis, kad tarp jaunuolių formuojasi neapykanta Dievui, kuri yra susijusi su neapykanta žmogui ir pasauliui. Teologine prasme neapykanta arba nemeilė yra visa, kas realiai nukreipta prieš asmens pasaulį, asmens moralę ir prieš aukščiausias žmogaus dvasines ir materialines vertybes. Neapykanta yra ir tai, kad kitas yra traktuojamas kaip daiktas, kaip priemonė tikslui pasiekti¹⁵. Pamiřtama dvasinė sritis ir akcentuojamas greitas išorinis rezultatas¹⁶.

Tai, kaip jaunimas siekia greito rezultato, „turėti tai, kas patinka, ir tai, ko aš noriu“, parodo naujausias tyrimas (2 pav.), respondentų klausiant: „Kada pradėjau lytinius santykius?“¹⁷

¹⁵ Czesław Bartnik, *Dogmatyka Katolicka* (Lublin: Wydawnictwo KUL, 2003), 584; KBK, 2303.

¹⁶ Arvydas Ramonas, „Nauji universitetinės sielovados kontekstai“ *Bažnyčios žinios* 22 (2006), 19–21.

¹⁷ Jaunimo reikalų departamentas prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos ir Jaunimo tarptautinio bendradarbiavimo agentūra 2020 m. rugsėjo–lapkričio mėnesiais atliko sociologinį tyrimą tiesioginiu būdu apklausiant 14–29 m. jaunimą. Bendras apklaustųjų skaičius – 1500 jaunuolių iš 25 Lietuvos savivaldybių. Jaunimo tarptautinio bendradarbiavimo agentūra, „Jaunimo problematikos tyrimas“, *Jaunimo reikalų departamentas* (2020), https://jrd.lt/naujienos/jrd-veiklos-naujienos/kviciame-i-2020-m-jaunimo-problematikos-tyrimo-rezultatu-pristatyma/TYRIMO%20ATASKAITA_vie%C5%A1inama.pdf.

2 pav. Jaunimo 2020 m. problematikos tyrimo rezultatai, lytinių santykių pradžia

2020 m. tyrimas atskleidė, kad didžioji dalis jaunimo (66 proc.) pradeda lytinius santykius 12–17 m. amžiaus. 2010–2011 m. pradėjusiųjų lytinius santykius iki 17 m. buvo apie 10 proc. mažiau.

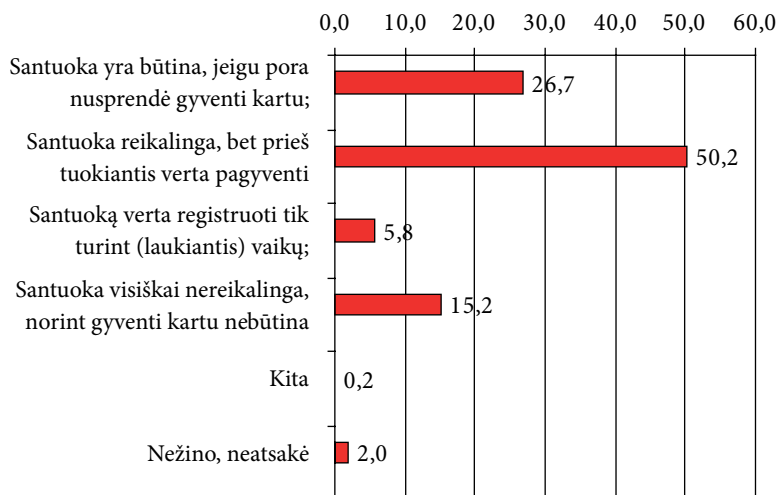
2004 m. ir 2020 m. atlikti tyrimai rodo, kad visiškai natūralu, jog tokiaame kontekste jaunuoliai save pačius suvokia kaip *atskaitos tašką ir savo pačių šaltinį*. Laimės ir malonumo ieškoma kaip pagrindinio tikslo. Malonumas psichologiniame kontekste dažniausiai nugvelbiamas vogčiomis, jis nėra veiklos ar santykio padarinys. Laimė dažnai painiojama su gera fizine ir psichologine savijauta, materialine gerove¹⁸. Tai atsispindi jaunuolių požiūryje į santuoką bei šeimyninį gyvenimą.

Išsamioje 2004-ųjų metų Jaunimo situacijos tyrimo ataskaitoje matomas jaunimo požiūris į santuoką (3 pav.) Apklausoje dalyvavę 14–29 metų respondentai buvo prašomi atsakyti: „Kuris iš žemiau pateiktų teiginių geriausiai atspindi Jūsų nuomonę apie santuoką?“¹⁹

Pusė (50,2 proc.) respondentų mano, kad santuoka yra reikalinga, tačiau prieš tuokiantis verta kurį laiką pagyventi kartu. 26,7 proc. laikosi nuomonės, kad santuoka yra būtina, jeigu pora nusprendė gyventi kartu. 15,2 proc. apklaustųjų išreiškė nuomonę, kad santuoka visiškai nereikalinga. 5,8 proc. respondentų mano, kad santuoką verta registruoti tik laukiantis (turint) vaikų.

¹⁸ Antanas Paškus, *Tikėjimo ir netikėjimo sąlytis šiandien* (Kaunas: Lietuvos katechetikos centro leidykla, 1998), 196.

¹⁹ „2004 m. jaunimo situacijos sociologinis tyrimas“.

3 pav. 2004 m. jaunimo situacijos sociologinis tyrimas, nuomonė apie santuoką

Jaunimas kaip svarbiausius sėkmingam poros bendram gyvenimui dalykus išskyrė²⁰:

Pagarbą vienas kitam – 95,9 proc.

Pasitikėjimą – 94,9 proc.

Tarpusavio supratimą – 94,5 proc.

Ištikimybę – 94,0 proc.

Gerus seksualinius santykius – 88,4 proc.

Rečiausiai (63,1 proc.) respondentai kaip svarbią bendro gyvenimo sėkmei nurodė lygiavertę padėtį visuomenėje.

Jaunimas, kuris yra sukūręs šeimą, kaip svarbiausius išskyrė šiuos dalykus:

Materialinę gerovę – 98,2 proc.

Pagarbą vienas kitam – 95,6 proc.

Ištikimybę – 95,6 proc.

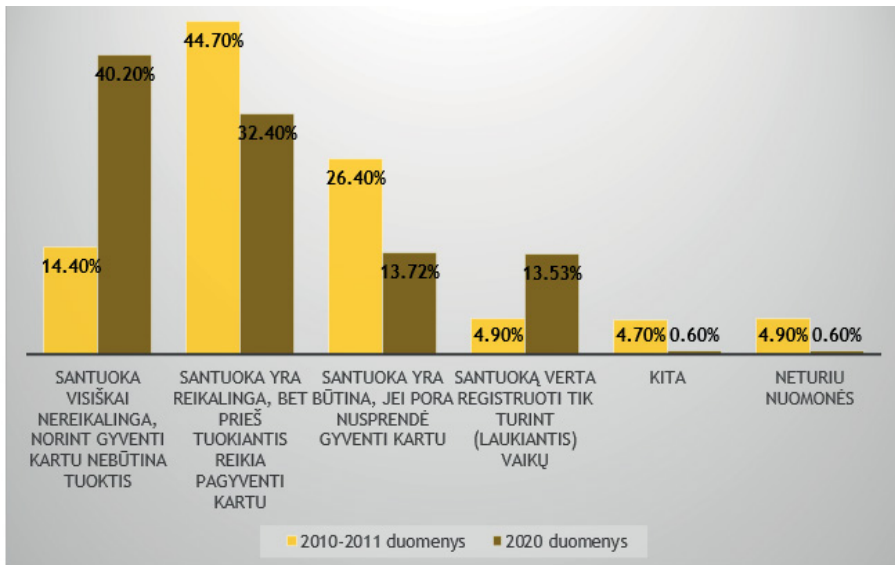
Tarpusavio supratimą – 94,6 proc.

Gerus seksualinius santykius – 94,6 proc.

Jaunimo reikalų departamentas prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos ir Jaunimo tarptautinio bendradarbiavimo agentūra 2020 m. rugsėjo–lapkričio mėnesiais atliko sociologinį tyrimą, tiesioginiu būdu apklausiant 14–29 m. jaunimą. 4 pav. parodo atsakymus į klausimą: „Koks jūsų požiūris į santuoką?“²¹

²⁰ Ibid.

²¹ Jaunimo tarptautinio bendradarbiavimo agentūra, „Jaunimo problematikos tyrimas“, *Jaunimo reikalų departamentas* (2020), https://jrd.lt/naujienos/jrd-veiklos-naujienos/kvieciame-i-2020-m-jaunimo-problematikos-tyrimo-rezultatu-pristatyma/TYRIMO%20ATASKAITA_vie%C5%A1inama.pdf.

4 pav. Jaunimo 2010 m. ir 2020 m. problematikos tyrimo rezultatai, požiūris į santuoką

2020 m. ir 2010–2011 m. tyrimų rezultatų palyginimas leidžia manyti, kad požiūris į santuoką keičiasi – vis daugėja jaunų žmonių, kurie mano, kad santuoka nėra reikalinga (taip manančių respondentų dalis išaugo ketvirtadaliu – iki 40 proc.).

2020 m. atlikto tyrimo respondentėms moterims santuoka atrodo reikalingesnė nei vyrams: kas penkta (21 proc.) apklausta moteris mano, kad santuoka yra būtina, jei pora nusprendė gyventi kartu, tarp vyrų taip manančiųjų dalis siekė vos 7,3 proc.

Lietuvos statistikos departamentas pateikia duomenis apie santuokas ir ištuokas, 1 lentelėje matoma gyventojų natūrali kaita, santuokos ir ištuokos nuo 2000 iki 2007 m.:

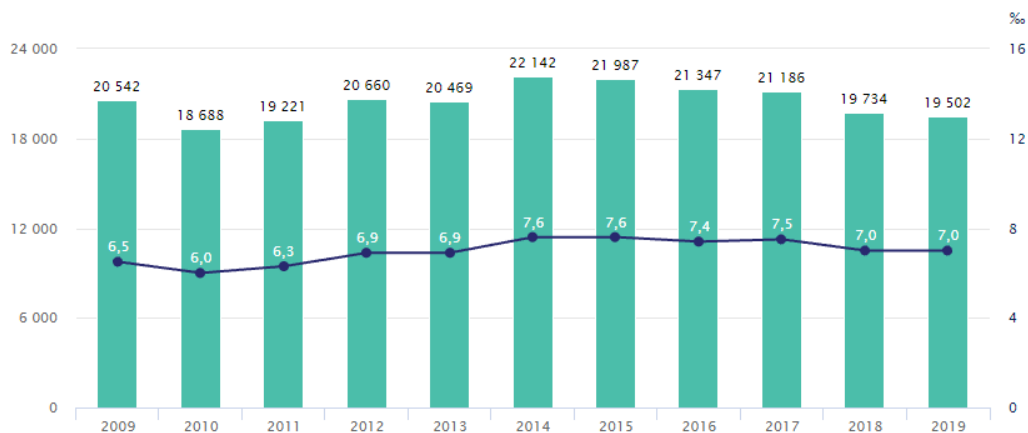
1 lentelė. Gyventojų natūrali kaita, santuokos ir ištuokos nuo 2000 iki 2007 m.

	Tūkstančiais			1000 gyventojų		
	2000	2006	2007	2000	2006	2007
Santuokų skaičius	16,9	21,2	23,1	4,8	6,3	6,8
Ištuokų skaičius	10,9	11,2	11,3	3,1	3,3	3,3

Lietuvoje nuo 2000 m. susituokia vis daugiau porų. 2007 m. įregistruota 23,1 tūkst. susituokusių porų, 1,9 tūkst. daugiau negu 2006 m. Lentelėje matoma, kad po dešimtmetį (1991–2001 m.) trukusio mažėjimo, santuokų skaičius 1000 gyventojų padidėjo beveik pusantro karto. Tikėtina, kad, jei išliks 2006–2007 metų lygis, iš 100 susituokusių porų beveik pusė išsituoks.

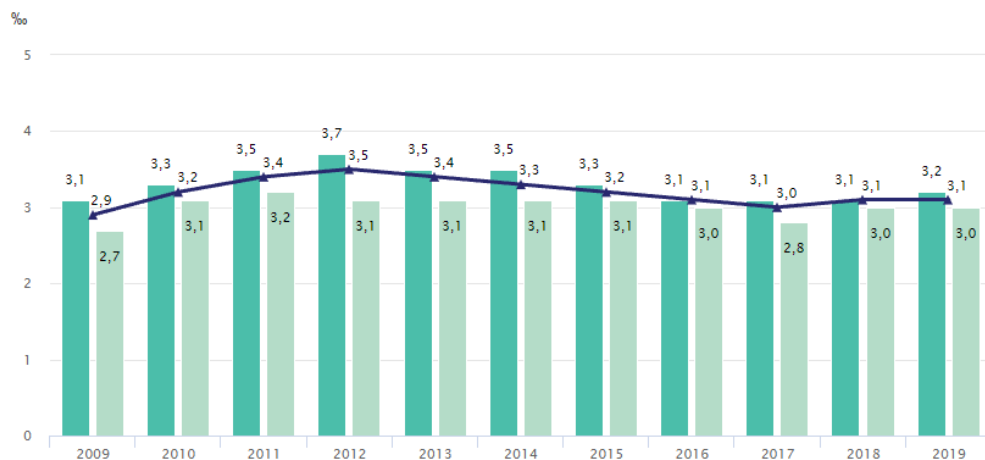
2019 m. buvo įregistruota 19,5 tūkst. santuokų, t. y. 232 (1,2 proc.) mažiau negu 2018 m. Bendrasis santuokų rodiklis (santuokų skaičius 1 tūkst. gyventojų) liko toks

pat kaip 2018 m. – 7. Nuo 2009 m. iki 2019 m. santuokų skaičius sumažėjo 5 proc. 5 pav. matyti, jog bendrasis santuokų rodiklis padidėjo nuo 6,5 (2009 m.) iki 7 (2019 m.)²²

5 pav. Santuokos 2009–2019 m.

Tęsiant Lietuvos gyventojų požiūrio į santuokos trukmę tyrimą verta paanalizuoti naujausius rodiklius, rodančius ištuokų skaičių nuo 2009 iki 2019 m. 2019 m. ištuokas įregistravo 8,7 tūkst. porų. Palyginti su 2018 m., išituokė 43 (0,5 proc.) poromis daugiau negu 2018 m. 6 pav. rodo tai, kad bendrasis ištuokų rodiklis (ištuokų skaičius 1 tūkst. gyventojų) liko toks pat kaip 2018 m. – 3,1²³.

6 pav. Bendrasis ištuokų rodiklis 1 tūkst. gyventojų 2009–2019 m.

²² „Lietuvos gyventojai (2020 m. leidimas): santuokos“, *Oficialiosios statistikos portalas*, žiūrėta 2021 m. rugpjūčio 9 d., <https://osp.stat.gov.lt/lietuvis-gyventojai-2020/santuokos-ir-istuokos/santuokos>.

²³ „Lietuvos gyventojai (2020 m. leidimas): ištuokos“, *Oficialiosios statistikos portalas*, žiūrėta 2021 m. rugpjūčio 9 d., <https://osp.stat.gov.lt/lietuvis-gyventojai-2020/santuokos-ir-istuokos/istuokos>.

Šie tyrimai rodo, kad jaunuoliai bijo kurti savo šeimas, nes jų matyta skyrybų patirtis labai skaudi. Didelė jaunuolių dalis (18–35 m.) pritaria *de facto* santykiams – taip jie tikisi išbandyti vienas kitą, trokšdami likti saugūs. Dėl šios priežasties jaunimas palankiai vertina ir kontracepcijos vartojimą, netgi abortus, nors žino ir suvokia jų pasekmes.

Šiandien šeimose vis dažniau prasilenkiama su atsakomybės, išsipareigojimo, atkaklumo užklupus sunkumams ugdymu. Jaunas žmogus susikuria iliuziją, kad gyvenime galima viską pasiekti lengvai, jei atrandama tinkama priemonė, pvz., nešantis naudą diplomą (populiari profesija), geras darbas (kai nesvarbios moralinės pasekmės), suteikiantis vis didėjantį pelną, naudingi ir padedantys išlikti „matomu“ žmogumi santykiai, galimybė pirkti tai, ko trokštama, taip būnant visada madingam²⁴. Šie ir daugelis kitų veiksnių šiandienos jaunam žmogui atveria vidinę tuštumą, kurioje pasigirsta vidinis klyksmas: „Kas aš esu? Koks aš esu? Kodėl aš esu? Kaip man būti?“

MEILĖS IR TIESOS SANTYKIO SVARBA JAUNIMO SIELOVADOJE

Žmogus, gyvenantis be meilės dorybės, laipsniškai nebeįjėgia suvokti pats savęs, tad viskas, ką jis daro, nebetenka prasmės. Todėl jaunimui ypač būtina yra gyva ir apčiuopiama meilės išraiška. Jaunimo ugdymo esmė – padėti jam susitikti su Kristumi, Atpirkėju, kuris „tobulai apreiškia žmogų pačiam žmogui“²⁵. Čia labai svarbi tampa sielovada, akademinėje aplinkoje grindžiama meilės nuostatomis, kuri savita kalba ir būdu padėtų jaunimui priartėti prie Kristaus asmens.

Jaunimas sielovados dėka Atpirkimo slėpinyje gali atrasti tikrąją savo didybę, kilnumą ir savo žmogiškumo vertę. Šioje meilės tiesoje žmogus naujai patvirtinamas – naujai sukuriamas (Gal 3, 28)²⁶. Jaunimo sielovados esmė – džiaugsmingas skelbimas, jog „Dievas pamilo mus pirmasis“ (1 Jn 4, 10; 19); Jėzus parodė mums savo meilę iki galo (Jn 13, 1). Šventosios Dvasios dėka Dievo meilė jaunimo sielovadoje yra dovanojama kiekvienam jaunuoliui, perteikiant gebėjimą mylėti, nes meilė užvaldo visų mokiinių ir visos Bažnyčios širdį (2 Kor 5, 14). Kristaus meilė išvaduoja žmogų nuo atsitiktinių, dalinių, tariamų ir paviršutiniškų savo paties esybės suvokimo kriterijų. Jaunimo sielovadoje asmuo yra kviečiamas priartėti prie Kristaus nepaisant savo nerimo, netikrumo, silpnumo ir nuodėmingumo²⁷. Jaunimas, ieškodamas savęs, turi įeiti į Kristų ir „įsisavinti“ visą Kristaus Įsikūnijimo ir Atpirkimo tikrovę. Tik tada įvyksta perkeitimo procesas, kurio vaisius – džiugi nuostaba, pamatinės savojo „aš“ vertės Kūrėjo akyse

²⁴ Eugenija Krukauskienė, Inija Trinkūnienė, Viktorija Žilinskaitė, *Jaunimo kultūrinis identitetas: prioritetai, nuostatos, etninė kultūra* (Vilnius: Eugrimas, 2003), 20.

²⁵ Jonas Paulius II, „Redemptor Hominis“ (1979), 10, *EIS.katalikai.lt*, https://eis.katalikai.lt/vb/popieziai/jonas_paulius_ii/enciklikos/redemptor-hominis.

²⁶ Europos vyskupų konferencijos taryba (CCEE), Katechezės universitetų komisija, Europos universitetų kapelionų komitetas, „Universitetinė sielovada Europoje“, *Bažnyčios žinios* 2 (2005), 10.

²⁷ Jonas Paulius II, „Redemptor Hominis“, 10.

suvokimas bei Dievo garbinimas. Dievas atidavė savo vienatinį Sūnų ne tam, kad žmogus pražūtų, bet kad žmogus per Jėzų atrastų amžinąjį gyvenimą²⁸.

Popiežius Jonas Paulius II, kreipdamasis į jaunimą, ragino apsvarstyti, koks svarbus yra meilės gimimas širdyje. Meilė – tai širdies dovana, bet tuo pat metu ir labai didelis uždavinys, nes ji turi būti dovanojama be jokio atlygio – dovanai gavote, dovanai ir duokite²⁹. Todėl jaunimo sielovadininkai, evangelizuodami žmogų, privalo tą meilę liudyti, kad meilės skelbimas tikrai „taptų kūnu“ ir galėtų įsiviešpatauti jaunuolių gyvenime. Jaunimo sielovada, kaip viena iš Bažnyčios misijos sričių, privalo supažindinti jaunimą su krikščioniškosios meilės samprata, kurios pagrindinė žinia – Dievo ir artimo meilės neišardomumas. Jaunuoliams siūloma tarnystės vargstantiems ir kenčiantiems patirtis yra neatsiejama autentiško tikėjimo, kurio raiška – artimo meilė, ugdymo dalis³⁰.

Kristus yra pats didžiausias realistas žmonijos istorijoje. Jėzus duoda liudijimą Tėvui, kartu duodamas liudijimą žmogui. Ir tik Jis žino, kas yra kiekviename žmoguje (Jn 2, 25). Gyvenimas turi liudyti tiesą ir meilę, tik tada jis turės prasmę. Evangelizuojamas jaunimas turi būti ypač jautrus tiesai ir tiesos liudijimui. Jaunuoliai yra kviečiami tapti nuovokos ir sąmoningumo profesionalais ir, taikydami humanistines bei mokslines studijas, dirbti įstaigose, kurios tarnautų visuomenei³¹.

ŽMOGAUS ASMENS KILNUMO SUVOKIMAS

Dėl įvairialypės *humanistinės kultūros*, kuri atmeta Biblinį asmens supratimą, pats žmogaus pažinimas tampa siauresnis, nes gilinantis į asmens suvokimą atmetama transcendentinė tikrovė. Siekdama išugdyti visapusišką asmenį jaunimo sielovada negali apsiriboti tik dalykiškai naudingomis sritimis, nes toks apribojimas veda prie vertybių nykimo. Žmogus ir asmens kilnumas visada turi išlikti ugdymo sistemos centre. Naujajame tūkstantmetyje jaunimo sielovada yra kviečiama atsisukti į žmogų kaip į didžiulę vertybę Dievo akyse³². Bažnyčia kviečia iš naujo apmąstyti žmogaus kaip Dievo kūrinio kilnumą, kuris pasireiškia per nenutrūkstamą santykį su Kūrėju.

Žmogaus asmens kilnumą liudija jo sukūrimas pagal Dievo paveikslą ir panašumą³³ (Pr 1, 26–28). Krikščioniškasis požiūris į asmenį remiasi žmogaus kūno ir dvasios vienvete. Tai yra neatskiriama integrali asmens dalis, kuri būdinga kiekvienam

²⁸ Europos vyskupų konferencijos taryba, „Universitetinė sielovada Europoje“, 9.

²⁹ Giovanni Paolo II, „Omelia Del Messa Pasquale Per Gli Universitari Romani“ (Vatican: Libreria Editrice Vaticana, 1979), http://www.vatican.va/holy_father/john_paul_ii/homilies/1979/documents/hf_jp-ii_hom_19790405_univ-roma_it.html.

³⁰ „Popiežius Benediktas XVI apie jaunimo tikėjimo ugdymą“, *Bažnyčios žinios* 13–14 (2006), <http://www.lcn.lt/bzinius/bz0613-14/613-14pop5.html>.

³¹ Giovanni Paolo II, „Omelia Del Messa Pasquale“.

³² Europos vyskupų konferencijos taryba, „Universitetinė sielovada Europoje“, 9.

³³ KBK, 1700–1701.

asmeniui. Tik šioje tiesoje išsiskleidžia žmogaus orumo pagrindas³⁴. Kūrėjo apdovano-
tas dvasine ir nemirtinga siela, žmogus yra „vienintelis kūrinys žemėje, kurio Dievas
norėjo dėl jo paties“³⁵. Nuo pat sukūrimo akimirkos žmogus yra pašauktas amžinajai
laimei: „Jei siela, sukurta pagal Dievo paveikslą, formuoja materiją, idant rastųsi žmo-
gaus kūnas, tai žmogaus asmuo kaip visuma yra dieviškojo paveiklo nešiotojas ir dva-
siniu, ir kūniniu matmeniu“³⁶. Šis žmogaus aspektas geriausiai atsiskleidžia įsikūniju-
sio Žodžio slėpinyje (Rom 8, 11)³⁷. Žmogus, suvokdamas Kūrėjo nustatytą tvarką, savo
valia stengiasi ją palaikyti ir siekti gėrio³⁸. Gavęs iš Dievo valdyti ir tvarkyti pasaulį,
žmogus yra pakviestas pripažinti Jį savo Viešpačiu ir visatos Kūrėju. Žmogus turi visa
pajungti į Dievo rankas, kad Viešpaties vardu žavėtųsi visa žemė³⁹. Vidinė tokio vieš-
patavimo esmė – tarnystė Jėzaus pavyzdžiu (Mt 24, 45)⁴⁰.

Dievas, kurdamas žmogų, sukūrė jį visiškai laisvą rinktis gyvenimą ar pražūtį
(Įst 30, 15). Žmogaus laisvė pasireiškia ne tik per galimybę sąmoningai ir valingai
veikti ar neveikti, daryti viena ar kita – malonės veikimu Šventoji Dvasia ugdo mummyse
dvasinę laisvę, kad padarytų mus laisvais Jos veiklos Bažnyčioje ir pasaulyje bendra-
darbiais⁴¹. Tikroji laisvė atsiskleidžia tada, kai lygiuojamasi į Dievą, nes tik žmogui
duota galia pačiam kurti, bendradarbiaujant su Kūrėju, ir per tai išreikšti savo esmę
(Gal 5, 1). Vis dėlto, turėdamas laisvą valią, kiekvienas asmuo tampa tiesiogiai atsai-
kingas už savo veiksmus. Sąžinė yra proto sprendimas, kuriuo žmogus suvokia savo
veiksmų dorinę vertę⁴², tai – jo širdyje įrašytas dieviškasis įstatymas, kuris nuolat ska-
tina ieškoti tiesos ir gėrio⁴³. Atsiliepti į šį įstatymą reikalauja pats žmoniškasis orumas,
pagal kurį asmuo bus teisiamas (Rom 2, 14–16)⁴⁴. Kristus, būdamas Bažnyčios kelias,
per savo įsikūnijimą, gyvenimą, mirtį ir prisikėlimą veda mus Tėvo link. Atpirktas
Kristaus krauju žmogus tampa „sūnus Sūnuje“ ir Kristuje Jėzuje Dievo įsūnis⁴⁵.

Jaunimo sielovada turi padėti jaunimui iš naujo įsisąmoninti žmogaus padėtį ir
galimybes, kurios įgauna kūrybinius kelius, neatmetant biblinės asmens sampratos
ir meilės raiškos. Labai svarbu padėti jaunimui suvokti, kas prieštarauja gyvenimui
pagal tikrąją žmogaus vertę⁴⁶. Jaunimo bendruomenės, parapijos turėtų būti terpė,

³⁴ Andrius Narbekovas, Birutė Obelenienė, Kęstutis Pukelis, *Lytiškumo ugdymo etika* (Kaunas: Vytauto Didžiojo universitetas, 2008), 14.

³⁵ KBK, 1703.

³⁶ Tarptautinė teologijos komisija, „Bendrystė ir tarnystė“ (2004), 31, *EIS.katalikai.lt*, https://eis.katalikai.lt/vb/romos_kurija/popieziskosios_komisijos/tarpt-teologijos/2004-01-01_bendryste-ir-tarnyste.

³⁷ „Pastoracinė konstitucija apie Bažnyčią šiuolaikiniame pasaulyje *Gaudium et Spes*“, 22, in *Vatikano II Susirinkimo nutarimai* (Vilnius: Aidai, 2001).

³⁸ KBK, 1704.

³⁹ *Gaudium et Spes*, 34.

⁴⁰ Bendrystė ir tarnystė, 59.

⁴¹ KBK, 1731–1742.

⁴² *Ibid*, 1778.

⁴³ „Bendrystė ir tarnystė“, 60.

⁴⁴ Jonas Paulius II, *Veritatis Splendor* (Vilnius: Aidai, 1994), 54.

⁴⁵ Jonas Paulius II, „Redemptor Hominis“, 13.

⁴⁶ *Ibid*, 14.

kuri padėtų jaunimui atrasti savo asmeninį kilnumą. Juk žmogus – ne „daiktas“ ar „objektas“, kurį galima naudoti įvairiems tikslams, bet „subjektas“, turintis sąžinę, laisvę, išgyvenantis dvasinių ir religinių vertybių poreikį⁴⁷. Remiantis enciklika *Redemptor Hominis*, toks personalistinis susitelkimas į asmenį ne užtemdo, o greičiau istoriškai atbaigia kristologinį požiūrį⁴⁸.

Laikmečio iššūkių kontekste Bažnyčia siekia vesti žmogų į pačią pradžią per Šventajame Rašte išgrynintą žmogaus pašaukimą, jo tarnystę bei vietą pasaulyje. „Žmogaus aukščiausias tikslas yra būti Dievo „didybės šlovei“ (Ef 1, 12), elgiantis taip, kad kiekvienas poelgis būtų nutviekstas Jo spindėjimo. Šiandienos vartotojiškoje kultūroje labai svarbu padėti jaunuoliams suvokti, kad žmogaus vertė kyla ne iš to, ką jis turi, bet iš to, kas jis yra (Mk 8, 36). Žmogaus gyvybė yra dovana, tačiau ji nėra vartojimui skirtas objektas ar daiktas⁴⁹. „Negalima suprasti žmogaus analizuojant tik jo ūkinį aktyvumą ar apibūdinant jį pagal klasinę priklausomybę. Žmogų geriau pažįstame, vertindami jį kultūros, kalbos, istorijos, pagrindinių egzistencijos faktų – gimimo, meilės, darbo, mirties – požiūriu. Kiekvienos kultūros ašis yra žmogaus pažiūra į didžiausią paslaptį“⁵⁰. Viena iš tokios jaunimo pastoracijos terpių gali būti akademinio jaunimo sielovada.

Bažnyčia per universitetą gali paskatinti jaunimo išradingumą, kurio dėka jaunuoliai gali išskleisti regimos kūrinijos išteklius. Universitetinė sielovada ragina atsigręžti ne tik į žmogaus, bet ir į kūrinijos vertingumą, kad viešpatavimas regimajai kūrinijai per mokslą, technologiją ir meną netaptų destruktivus⁵¹. Jaunimui svarbu suvokti, kad technologinis ir pramonės vystymasis negali būti skatinamas vien besaikio noro turėti ir valdyti. Tikroji pasaulio valdymo prasmė – valdymą ir panaudojimą įprasmiti per nemirtingumą ir savo panašumą į Dievą⁵².

Šiandieninė kultūra, stabmeldiškai aukštindama laisvę, supriešina ją su įstatymu. Toks laisvės iškėlimas veda prie įvairaus, jau atskirto nuo Dievo ir Bažnyčios, sąžinės interpretavimo. Jaunimo sielovada ugdo požiūrį į ryšį tarp laisvės ir įstatymo, kuris yra artimai susijęs su sąžinės samprata⁵³. Ji pasitinka kiekvieną jaunuolį žodžiais: „Pažinsite tiesą, ir tiesa padarys jus laisvus“ (Jn 8, 31). Sąžiningas tiesos priėmimas – tikrosios laisvės sąlyga. Jaunimo sielovada siekia padėti jaunimui susitikti su Kristumi, kuris atneša žmonėms tikrąją laisvę ir tiesą. Jėzus prasiskverbia į visa, kas laisvę apriboja, iš pat šaknų laužo tai žmogaus dvasioje, širdyje ir sąžinėje⁵⁴.

⁴⁷ Jonas Paulius II, *Christifideles Laici* (Vilnius: Aidai, 1994), 5.

⁴⁸ Europos vyskupų konferencijos taryba, „Universitetinė sielovada Europoje“, 9.

⁴⁹ Jonas Paulius II, *Christifideles Laici*, 37.

⁵⁰ Katalikiškojo auklėjimo kongregacija, Popiežiškoji pasauliečių taryba, Popiežiškoji kultūros taryba, „Bažnyčia universitete ir universitetinėje kultūroje“ (1994), *EIS.katalikai.lt*, https://eis.katalikai.lt/vb/romos_kurija/popieziskosios_tarybos/kulturos/1994-05-22_baznycia-universitete-ir-universitetineje-kulturoje_universiteto_padetis.

⁵¹ „Bendrystė ir tarnystė“, 59.

⁵² Jonas Paulius II, „Enciklika *Sollicitudo Rei Socialis*“ 29 (1987), *EIS.katalikai.lt*, https://eis.katalikai.lt/vb/popieziai/jonas_paulius_ii/enciklikos/sollicitudo-rei-socialis.

⁵³ Jonas Paulius II, *Veritatis Splendor*, 54.

⁵⁴ Jonas Paulius II, „*Redemptor Hominis*“, 12.

IŠVADOS

Atitolimas nuo Dievo meilės atitolino žmogų nuo tikrosios meilės supratimo. Jauni žmonės tapo neramūs ir betiksliai, nesuvokiantys savo egzistencijos prasmės, todėl atsigręžimas į krikščioniškas vertybes ne tik padėtų jaunimui suprasti savo egzistencijos prasmę, bet taip pat leistų atrasti savo pašaukimą mylėti besąlygiškai save dovanojančia meile, nes meilė yra žmogaus pašaukimas. Jei šiandienos jaunuolis kuria santykius tik dėl to, kad patenkintų savo egoistinius poreikius, tokie santykiai pasmerkti žlugti, nes žmogaus egoizmas yra beribis, todėl kito asmens išnaudojimui nebus pabaigos. Vis dėlto šiandieniniame pasaulyje seksualiniai santykiai tapo svarbiausi, jie rodomi kaip nuolatinis susirūpinimo objektas ir neišsenkanti pokalbių tema.

Tikrasis žmogaus kilnumas gali reikštis ir būti ugdomas tik per kūno ir dvasios vienovę šeimyninėse, religinėse, pilietinėse, profesinėse ir kitose bendruomenėse. Todėl jaunimo sielovados vaidmuo ugdyme yra nepaprastai svarbus. Jai patikėta kurti saugią bendruomeninę aplinką, padėti jaunimui susitikti tiek su Kristumi, tiek su pačiu savimi.

Šiandien svarbu padėti jaunimui suvokti, kad Bažnyčia savo įsakymais ir draudimais ne trukdo išgyventi meilės džiaugsmą iki galo, bet, priešingai, siekia išvaduoti jį nuo kūniškos vergystės, kad tas džiaugsmas taptų iš tiesų laisvas, skaidrus ir tobulas Dievo artume. Didysis meilės įsakymas kviečia žmogišką meilę apvalyti ir sutaurinti, kad meilė, pranokdama save, atitiktų amžinybės troškimą.

LITERATŪRA IR ŠALTINIAI

1. Bagdanavičius, Vytautas Jonas. *Tomo Akviniečio dorovės filosofija*. Vilnius: Logos, 1997.
2. Bartnik, Czesław. *Dogmatyka Katolicka*. Lublin: Wydawnictwo KUL, 2003.
3. *Bažnyčios tėvai: antologija*. Red. Dariusz Alekna, Vytautas Ališauskas. Vilnius: Aidai, 2003.
4. Tarptautinė teologijos komisija. „Bendrystė ir tarnystė“ (2004), *EIS.katalikai.lt*, https://eis.katalikai.lt/vb/romos_kurija/popieziskosios_komisijos/tarpt-teologijos/2004-01-01_bendryste-ir-tarnyste.
5. Benediktas XVI. *Deus Caritas Est*. Kaunas: Katalikų interneto tarnyba, 2006.
6. „Popiežius Benediktas XVI apie jaunimo tikėjimo ugdymą“. *Bažnyčios žinios* 13–14 (2006), <http://www.lcn.lt/bzinius/bz0613-14/613-14pop5.html>.
7. Europos vyskupų konferencijos taryba (CCEE), Katechezės universitetų komisija, Europos universitetų kapelionų komitetas. „Universitetinė sielovada Europoje“. *Bažnyčios žinios* 2 (2005).
8. „Lumen Gentium“ in *Vatikano II Susirinkimo nutarimai*. Vilnius: Aidai, 2001.
9. Giovanni Paolo II. „Omelia Del Messa Pasquele Per Gli Universitari Romani“. Vatican: Libreria Editrice Vaticana, 1979. http://www.vatican.va/holy_father/john_paul_ii/homilies/1979/documents/hf_jp-ii_hom_19790405_univ-roma_it.html.
10. Gutauskas, Jonas. *Didžiųjų bendrijos tėvų mintys: Senosios krikščionių literatūros antologija tikėjimo, doros ir krikščioniškosios pasaulėžiūros klausimais*. Putnamas, 1979.
11. Gunther W. ir Link H. G. „Amore“ in *Dizionario dei concetti biblici del Nuovo Testamento*. EDB, 2000.

12. „2004 m. jaunimo situacijos sociologinis tyrimas“. *Jaunimo reikalų departamentas prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos*. Žiūrėta 2021 m. rugpjūčio 10 d. https://jrd.lt/informacija-dirbantiems-su-jaunimu/informacija-apie-jaunima/tyrimai/iii.12_jaunimas_ir_seima.doc.
13. Jaunimo tarptautinio bendradarbiavimo agentūra. „Jaunimo problematikos tyrimas“. *Jaunimo reikalų departamentas* (2020). https://jrd.lt/naujienos/jrd-veiklos-naujienos/kviciame-i-2020-m-jaunimo-problematikos-tyrimo-rezultatu-pristatyma/TYRIMO%20ATASKAITA_vie%C5%A1inama.pdf.
14. Jonas Paulius II. *Christifideles Laici*. Vilnius: Aidai, 1994.
15. ——. „Redemptor Hominis“ (1979). *EIS.katalikai.lt*. https://eis.katalikai.lt/vb/popieziai/jonas_paulius_ii/enciklikos/redemptor-hominis.
16. ——. „Enciklika *Sollicitudo Rei Socialis*“ 29 (1987). *EIS.katalikai.lt*. https://eis.katalikai.lt/vb/popieziai/jonas_paulius_ii/enciklikos/sollicitudo-rei-socialis.
17. ——. *Veritatis Splendor*. Vilnius: Aidai, 1994.
18. „Lietuvos gyventojai (2020 m. leidimas): santuokos“. *Oficialiosios statistikos portalas*. Žiūrėta 2021 m. rugpjūčio 9 d. <https://osp.stat.gov.lt/lietuvos-gyventojai-2020/santuokos-ir-istuokos/santuokos>.
19. „Lietuvos gyventojai (2020 m. leidimas): ištuokos“. *Oficialiosios statistikos portalas*. Žiūrėta 2021 m. rugpjūčio 9 d. <https://osp.stat.gov.lt/lietuvos-gyventojai-2020/santuokos-ir-istuokos/istuokos>.
20. Katalikiškojo auklėjimo kongregacija, Popiežiškoji pasauliečių taryba, Popiežiškoji kultūros taryba. „Bažnyčia universitete ir universitetinėje kultūroje“ (1994). *EIS.katalikai.lt*. https://eis.katalikai.lt/vb/romos_kurija/popieziskosios_tarybos/kulturos/1994-05-22_baznycia-uni-versitete-ir-universitetineje-kulturoje, universiteto padėtis.
21. *Katalikų Bažnyčios katekizmas*. Kaunas: Tarpdiecezinė katechetikos komisijos leidykla, 1996.
22. Krukauskienė, Eugenija, Ina Trinkūnienė, Viktorija Žilinskaitė. *Jaunimo kultūrinis identitetas: prioritetai, nuostatos, etninė kultūra*. Vilnius: Eugrimas, 2003.
23. „Gyventojų natūrali kaita, santuokos ir ištuokos“. *Lietuvos statistikos departamentas*. Žiūrėta 2021 m. rugpjūčio 9 d. <http://www.stat.gov.lt/lt/pages/view/?id=1294>.
24. Mion, R. „Domanda di valori e di religione nei giovani dell'Europa dell'Est e dell'Ovest“. *Salesianum* 57 (1995).
25. Narbekovas, Andrius, Birutė Obelenienė, Kęstutis Pukelis. *Lytiškumo ugdymo etika*. Kaunas: Vytauto Didžiojo universitetas, 2008.
26. *Naujasis Testamentas*. Vilnius: Katalikų pasaulio leidiniai, 2006.
27. Paškus, Antanas. *Tikėjimo ir netikėjimo sąlytis šiandien*. Kaunas: Lietuvos katechetikos centro leidykla, 1998.
28. Popiežiškoji šeimos taryba. „Šeima, santuoka, de facto gyvenimo sąjungos“. *EIS.katalikai.lt*. Paskelbta 2000 m. lapkričio 21 d. https://eis.katalikai.lt/vb/romos_kurija/popieziskosios_tarybos/seimos/2000-11-21_seima-santuoka-ir-de-facto-gyvenimo-sajungos.
29. Ramonas, Arvydas, „Nauji universitetinės sielovados kontekstai“. *Bažnyčios žinios* 22 (2006), 19–21.
30. Ratzinger, Joseph. „Eucharistija ir misija“. *Bažnyčios žinios* 16, (2005), <http://www.lcn.lt/bzinios/bz0516/516str1.html>.
31. *Šventasis Raštas. Senasis ir Naujasis Testamentas*. Vilnius: Lietuvos katalikų vyskupų konferencija, Katalikų pasaulio leidiniai, 1998.
32. Дюфура Ксавье-Леон. *Словарь Библейского Богословия*. Брюссель: Жизнь с Богом, 1974.

Dominyka – Violeta SLEPIKAITĖ DP, Rimas SKINKAITIS

ANTHROPOLOGICAL CHALLENGES OF POSTMODERN SOCIETIES CONCEPTION OF PERSONAL LOVE FOR YOUNG PEOPLE AT THE BEGINNING OF XXI CENTURY

S u m m a r y

A particular historical situation in Lithuania had a great impact on the formation of youth values. Prior to this situation, an integral person's education was inextricably linked with spiritual values. Today in our society different processes can be observed. Our understanding of values is based on the criteria of economical world – “useful means good”, where person chooses to meet only those needs that are pleasant to him. The consequences of education under the communist regime caused various negative phenomenon such as the lack of responsibility, mistrust and fear in the personal as well as in the social life. Due to this education experience a great number of young people encounter divorces in their families. The lack of strong moral values influences an early beginning of sexual life and positive attitude towards relationships *de facto*. An experience of instability in the area of love and self giving causes deprivation of guidelines and basis regarding the conception of love. In spite of these negative facts, positive signs can be noticed. Questions what it means to be a person, what is love, meaning of the life, God and faith are newly raised. These questions are discussed in this article.

KEYWORDS: values, young people, anthropological challenges, God, faith.

Rimas SKINKAITIS – studijavo Popiežiškajame Grigaliaus universitete Romoje. Teologijos mokslų daktaras, Katalikų teologijos fakulteto Vytauto Didžiojo universitete profesorius. Mokslinių tyrinėjimų sritys: dogminė teologija, krikščioniškoji antropologija. Adresas: Vytauto g. 16, 70125, Vilkaviškis. Tel. 861126543.

Rimas SKINKAITIS – graduated from Pontifical Gregorian University in Rome. Doctor in Theology, Professor at the Faculty of Catholic Theology in Vytautas Magnus University. Fields of scientific interest: dogmatic theology, Christian anthropology. Address: Vytauto g. 16, LT-70125, Vilkaviškis. Cell phone: +37061126543.

Ses. Dominyka – Violeta SLEPIKAITĖ DP – 2008 m. VPU IF įgijo katalikų tikybos su mokytojo kvalifikacija bakalauro laipsnį. 2011 m. Laterano universitete, Klaretianumo institute Romoje įgijo pašvęstojo gyvenimo teologijos licenciatų laipsnį. 2011 m. Antonianumo universitete Romoje baigė diplomines pašvęstojo gyvenimo ugdymo studijas. 2021 m. VDU KTF įgijo pastoracinės teologijos su klinikiška specializacija licenciatų laipsnį. Interesų sritys: jaunimo sielovada, evangelizacija, dvasinis palydėjimas, pašvęstojo gyvenimo teologija, ligonių sielovada. Adresas: Vilniaus g. 55, LT-28247, Utena, tel. +37064060441, el. p. dasdom@gmail.com.

Sr. Dominyka – Violeta SLEPIKAITĖ DP In 2008 acquired a Bachelor's degree in Catholic Faith with teacher's qualification in VPU IF. In 2011 acquired licence degree in the institute of the Theology of the Consecrated Life „Claretianum“ of the Pontifical Lateran University in Rome. In 2011 finished degree studies of the education of consecrated life in The Pontifical University Antonianum in Rome. In 2021, a licentiate degree in pastoral theology with clinical specialization obtained in Vytautas Magnus University (VMU), Faculty of Catholic Theology. Areas of interest: Youth pastoral, evangelisation, spiritual accompaniment, theology of consecrated life, pastoral care. Address: Vilniaus str. 55, LT-28247, Utena. Phone +37064060441, e-mail: dasdom@gmail.com.